

Server Bedi: Peyami'nin Müsveddesi

TAMER ERDOĞAN

Peyami Safa "İşler nasıl?" sorusuna "Çok şükür, Server Bedi'nin evinde yiyip içiyoruz, kendisine dua ediyoruz" cevabını vermiş. 1914'ten sonra, henüz 15 yaşındayken ağabeyi İlhami Safa'dan devraldığı ve ölümüne kadar kullandığı Server Bedi takma adıyla (anneleri Server Bedia Hanım'ın adından) ilişkisini kendisiyle yapılan bir konuşmada şöyle açıklamıştı: "Server Bedi benim müsveddemdir. Üstünde az düşündüğüm, az çalıştığım, mesuliyetten nefsimde beraat kazandırmak için kullandığım bir maişet imzası." Bu imzayla yazdıkları ya da Server Bedi'nin yazdıkları için de "Onlar romanda hürmet ettiğim fikirlerin mahsulü değildirler. İçlerinde fazla ihmal ve daha fazla yalan vardır." diyecektir.

İlk olarak bazı aşk hikâyelerinde görülen Server Bedi imzası asıl çıkışını 1924'te "Cingöz Recai'nin Harikulade Sergüzeştleri" adını taşıyan on kitaplık polisiye dizi ile yapar. Cingöz Recai, Arsene Lupin'in Türk versiyonudur. Server Bedi de Maurice Leblanc gibi gazeteci ve kahramanının dostudur. Bu yıllardaki bir ilanda Cingöz Recai hakkında şunları okuyoruz: "Acaba Cingöz Recai'nin ismini işitmeyen var mıdır? Hiç zannetmiyoruz ama, eğer kazara bu yaman adamı tanımayanlar varsa onlara haber verelim ki pek mühim bir şahsiyeti öğrenmekte gecikmişlerdir: Cingöz Recai, gayet kibar bir aileden yetiştiği ve yüksek bir tahsil gördüğü halde 'çalmak ve dolandırmak'tan hoşlanan asri bir serseri, çapkın, şuh bir dolandırıcı ve rakibi meşhur polis hafiyesi Mehmet Rı-

za'yı bile aciz bırakan yaman bir hırsızdır. Hoş, biz ne söylesek boş Cingöz Recai'yi anlamak için sergüzeştlerini okumak lazımdır." Bu dizinin çok tutulması üzerine Server Bedi, 1925'te yine on kitaplık "Cingöz Recai Kibar Serseri" dizisini hazırlar. Bu ikinci dizinin sonunda Server Bedi, baş düşmanı emniyet görevlisi Mehmet Rıza'nın tuzağına düşürerek hapse yolladığı Cingöz Recai'den kurtulmak ister. Ancak okuyucu ilgisi karşısında 1926'da Cingöz Recai'nin yakalanmadan önce ünlü İngiliz dedektif Sherlock Holmes ile yaşadığını ileri sürdüğü maceralarını yeni bir dizi halinde yayımlamaya başlar. Bir yandan da Cingöz Recai'nin yerini almak üzere, ona çok benzeyen "Cıva Necati" tipini yaratır ve 1927'den itibaren "Cıva Necati'nin Harikulade Sergüzeştleri" dizisini devreye sokar. 1928'de ise iki kadın hırsız kahramanları arasına katar: "Çekirge Zehra" ve "Tilki Leman".

Öte yandan bu anti kahramanların yanı sıra 1925'te yarattığı polis hafiyesi tipi "Kartal İhsan"ın on kitaplık bir dizi oluşturan serüvenleri Server Bedi'nin en başarısız dizisidir.

Server Bedi 1924-1928 arasında bir yandan polisiyeler yazarken bir yandan da hikâyeler, popüler romanlar kaleme almaktan geri durmaz. Peyami Safa'dan kesinlikle daha veluttur. 1923'te yayımlanan *Ben, Sen, O'yu* 1924'te *Yürü Yavrurum Yürü* ve *Seni Seviyorum*, 1925'te *Uçu-*

TAMER ERDOĞAN

rumda İnsanlar, Zıppıktılar, Resimli Billur Köşk Hikâyesi, Bir Genç Kız Kalbinin Cürmü, 1926'da Alınımın Kara Yazısı, O Kadınlar, 1927'de Hey Kahbe Dünya, Karım ve Metresim izler. Server Bedi, 1929'da yeni harflere geçildikten sonra da polisîyeler ve popüler romanlar yazmayı sürdürür. Peyami Safa hakkında bir monografi yayımlayan Beşir Ayvazoğlu, yalnız 1944 yılında yirmi dokuz Server Bedi'nin kitap olarak yayımlandığını, eskilerden dördünün de yeni baskılarının yapıldığını kaydeder.

Bir takma adı kendi adının yanı sıra ömrünün sonuna kadar kullanan Peyami Safa'dan başka bir yazar var mıdır, bilmiyorum. Evet, Peyami'nin kalemi Hakkı Süha Gezgin'in deyimiyle "Kazanç tarlasında bir saban gibi işlemeye" mecburdu. 1940'ta Cahit Sıtkı'ya "On dokuz senelik yazı hayatımda, bu cemiyet bana bir hafta istirahat hakkı vermemiştir" derken de şüphesiz bir gerçeği ifade ediyordu. Bu durumun Server Bedi imzasını "bir maişet imzası" olarak açıklamakta yeterli olduğu söylenebilir. Ama sorun yalnızca bir "maişet" sorunu muydu? Necip Fazıl'ın söyledikleri bu konuda açıklayıcı olabilir: "Dostum Peyami Safa çeşitli mahsuller veren bir tarladır. Onda sadece adı ve beylik çiçekler yetiştiren küçük bahçenin dar sınırları dışında bir şeyler vardır. Onda hem katırların yemesine mahsus yabancı otlar, hem de ceylanların emmesi için baharlı filizler bir arada." Necip Fazıl ayrıca Peyami'yi, "Server Bedi tarafından" kurtarmaya çalıştığını söyler. Celal Sılay ölümünden sonra yazdığı bir yazıda "Peyami Safa yakasını bırakmayan bir 'kendisi' ile didindi. Kesin olarak silkip atması gerekirken, sımsıkı bağlandığı bu durumu yüzünden hem kendi kendisini hem de çevresini kemirdi durdu" derken kişiliğindeki bu ikili yanı işaret ediyordu. Bu bağlamda Server Bedi imzasının Peyami'nin kaleminin "kendi kendisiyle

baş başa kalma, dinlenme ihtiyacına" cevap verdiği söylenebilir. Bu arada, 1928-29 yıllarında Beyoğlu bohemine dalan Peyami'nin Fikret Adil'in bu yılların hikâyesi olan *Asmalımescit 74*'ünün sayfaları arasında Server Bedi adıyla dolaştığını da geçerken söyleyelim. İnsanın aklına münasebetsiz bir soru geliyor: Yoksa, yoksa Peyami Safa, Server Bedi'nin takma adı mıydı?

Ali Kaptanoğlu: Attilâ İlhan, Erzincan'da askerliğini tamamladıktan (1957-58) sonra senaryo çalışmalarına ağırlık verir: İpek Film için yazdığı ilk senaryo *Yalnızlar Rıhtımı*'dir (yönetmen: Lütfi Ö. Akad, 1959). Bu senaryo için bulunduğu Ali Kaptanoğlu takma adı, dedesi Ali'nin adıyla onun dedesinin mesleğinin birleşmesinden oluşur. Dedesi Ali Beyin dedesi Alanya'dan İzmir'e yük taşıyan bir kaptandır. İlk senaryosu epeyi değiştirilen A. İlhan, Ali Kaptanoğlu adıyla on-on beş filme imza atmışsa da yazdığı senaryo sayısı daha fazladır. Bu adla film alınan senaryoları arasında *Şoför Nebahat* (yönetmen: Metin Erksan, 1960), *Devlerin Öfkesi* (yönetmen: Nevzat Pesen, 1960), *Dişi Kurt* (Lütfi Ö. Akat, 1960), *Ölüm Perdesi* (yönetmen: Atıf Yılmaz, 1960), *Rüzgâr Zehra* (yönetmen: Nişan Hançer, 1961), *Ver Elini İstanbul* (yönetmen: Aydın Arakon, 1962), *Rıfat Diye Biri* (yönetmen: Ertem Göreç, 1962), *Hodri Meydan* (yönetmen: Aydın Arakon, 1962) sayılabilir.

MURAT YALÇIN

